

Министерство за образование и наука - Биро за развој на образованието
Ministria e Arsimit dhe Shkencës - Byroja e Zhvillimit të Arsimit
Ministry of Education and Science – Bureau for development of education

UDHËZUES PËR PLANIFIKIMIN, ORGANIZIMIN DHE ZBATIMIN E MËSIMIT NGA KLASA E I DERI TË VI NË ARSIM FILLOR NË VITIN SHKOLLOR 2023/24

PËRMBAJTJA

PËRFITIMET E REFORMAVE NË ARSIMIN FILLOR	2
PËRCAKTIMI I ELEMENTEVE TË PROGRAMIT MËSIMOR.....	2
PLANIFIKIMI I MËSIMIT	4
QËNDRIMI I DETYRUAR I NXËNËSVE NË SHKOLLË.....	5
QËNDRIMI I DETYRUAR I MËSIMDHËNËSVE NË SHKOLLË.....	5
ORGANIZIMI DHE ZBATIMI I MËSIMDHËNËS PËR LËNDËT E INTEGRUARA NË KLASËN 6-të.....	5
ORGANIZIMI DHE REALIZIMI I LËNDËVE TË LIRA ZGJEDHORE/AKTIVITETEVE TË LIRA.....	7
MËSIMDHËNIA NË DYSH.....	9
LIBRAT DHE MATERIALET MËSIMORE	9
DETYRAT E SHTEPISË	10
EVIDENCA DHE DOKUMENTACIONI PEDAGOGJIK	10

PËRFITIMET E REFORMAVE NË ARSIMIN FILLOR

- Po i tejkalojmë mangësitë e arsimit fillor që janë konstatuar nga hulumtimet vendore dhe ndërkombëtare dhe të vërtetuara nga rezultatet jashtëzakonisht të dobëta të nxënësve në testet ndërkombëtare.
- Arsimi është i orientuar në interesat dhe nevojat e nxënësve, gjë që ofron kushte që nxënësit ta përjetojnë shkollën si mjedis mësimor - kanë një numër më të vogël lëndësh të detyrueshme, mund të zgjedhin lëndë sipas interesit të tyre dhe të marrin pjesë në aktivitete humanitare etj.
- Sigurohet pjesëmarrja aktive e nxënësve në procesin mësimor, e cila mundëson zhvillimin e kompetencave të tyre të nxënësve të bazuara në të menduarit kritik (lidhja e duhur e informacionit, në vend që vetëm të memorizohet).
- Sigurohet që nxënësit, deri në fund të arsimit fillor, të fitojnë njohuritë, aftësitë dhe vlerat/qëndrimet që janë të nevojshme për të jetuar në shoqërinë moderne dhe të përcaktohen nga Standardet Kombëtare bazuar në kompetencat kyçe për të mësuarit gjatë gjithë jetës (në përputhje me të gjitha dokumentet dhe direktivat evropiane për arsimin bashkëkohor).
- Mundëson përvetësimin e vazhdueshëm të njohurive dhe aftësive që janë të nevojshme për përgatitjen e nxënësve për t'u përballur me sfidat e jetës moderne, përmes futjes së lëndëve të detyrueshme, përmbajtjeve në lëndët e detyrueshme dhe/ose zgjedhore në fushën e shkrim-leximit mediatic, shkrim-leximit digjital dhe informatika, edukimi financiar dhe sipërmarrja, mbrojtja e mjedisit, luftimi i korrupsionit si dhe parandalimi i dhunës, etj.
- Realizohet avancimi profesional dhe në karrierë i mësuesve. Mësuesit që dallohen në punën e tyre profesionale përparojnë në profesionin e tyre. Trajnimet për ngritjen profesionale të mësuesve dhe bashkëpunëtorëve profesional zhvillohen sipas një katalogu të trajnimeve të akredituara.
- Puna administrative e mësuesve zvogëlohet gradualisht në kurriz të punës profesionale në shkolla.

DEFINIMET E ELEMENTEVE TË PROGRAMIT MËSIMOR

● Standardet kombëtare

Ato përfaqësojnë kompetencat (njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet/vlerat) që nxënësit duhet të fitojnë deri në fund të arsimit fillor. Ato bazohen në kompetencat kyçe për të mësuarit gjatë gjithë jetës dhe janë të grupuara në tetë fusha. Disa prej tyre fitohen përmes lëndëve mësimore specifike, dhe disa përfshihen në shumicën e lëndëve. Për shembull, kompetencat nga fusha e zhvillimit personal dhe social kanë të bëjnë me komponentën arsimore të arsimit dhe paraqesin një parakusht të domosdoshëm për zhvillimin e kompetencave në disa fusha të tjera dhe/ose për ushtrimin e kompetencave të përcaktuara nga fusha të tjera, si p.sh. aftësitë që lidhen me të menduarit kritik, zgjidhjen e problemeve, bashkëpunimin dhe punën në grup, komunikimin dhe zgjidhjen e konflikteve.

Duke renditur kompetencat specifike në një program të caktuar mësimor, tregohet kontributi i lëndës në përvetësimin e tyre. Kjo nuk do të thotë se kompetencat e renditura në programin mësimor do të fitohen në tërësinë e tyre duke studiuar atë lëndë, por se mësimi i lëndës (nëpërmjet arritjes së rezultateve të nxënësve dhe/ose nëpërmjet zbatimit të aktiviteteve) do të kontribuojë në përvetësimin e tyre.

- **Temat**

Përmbajtja e lëndëve mësimore është e grupuar në tema - secila lëndë përmban disa tema, dhe secila lëndë bashkon disa përmbajtje. Numri i orëve për secilën temë ndryshon në varësi të shtrirjes dhe përbërjes së përmbajtjes së përfshirë.

Në shumicën e rasteve temat ndërtohen mbi njëra-tjetrën dhe për këtë arsye trajtohen njëra pas tjetrës, sipas rendit të dhënë në programin mësimor. Rekomandohet që pas përfundimit të secilës temë, nxënësi të marrë një notë përmbledhëse që pasqyron shkallën e zotërimit të temës së dhënë.

- **Fushat**

Vetëm në lëndët *gjuhë maqedonase, gjuhë shqipe, gjuhë turke, gjuhë serbe dhe gjuhë boshnjake*, përmbajtjet janë të grupuara sipas fushave, në vend të temave. Kjo bëhet sepse përmbajtjet që i përkasin një fushe nuk mund të përpunohen në mënyrë të pavarur nga njëra-tjetra, dhe në të njëjtën kohë gjatë përpunimit të përmbajtjes së një fushe, shpesh përfshihen përmbajtje nga një ose më shumë fusha të tjera.

- **Modulet**

Në lëndët e integruara për klasën e 6-të që realizohen nga disa mësues (*historia dhe shoqëria, arsimit teknik dhe Informatika*), temat që i përkasin të njëjtës fushë shkencore/arsimore grupohen në një modul të përbashkët që mban emrin sipas fushës shkencore/ arsimore të cilës i përket (për shembull, në programin mësimor për lëndën *historia dhe shoqëria*, temat e gjeografisë në modulën e gjeografisë, ndërsa temat e arsimit qytetar në modulën gjeografia *Arsimi qytetarë*).

- **Rezultatet nga mësimi**

Ato janë renditur për secilën temë/fushë veç e veç. Ato përfaqësojnë rezultate më të përgjithshme të nxëniet – një rezultat zakonisht përmban më shumë njohuri dhe aftësi. Ato shtjellohen më konkretisht në standardet e vlerësimit – çdo rezultat mësimor zakonisht kombinon disa standarde vlerësimi.

Në disa lëndë dhe për disa tema/fusha, janë specifikuar edhe rezultate mësimore shtesë që tregojnë sjellje ose aspekte socio-emocionale të zhvillimit të nxënësve dhe theksojnë komponentin edukativ të studimit të përmbajtjeve të dhëna.

- **Standardet e vlerësimit**

Çdo përmbajtje nxjerr standarde të shumta vlerësimi. Çdo standard përfaqëson një rezultat specifik të nxëniet të përmbajtjes së dhënë. Ato bazohen në Taksonominë e Bloom-it dhe përkufizohen si rezultate të matshme të nxëniet që tregojnë (në mënyrë eksplicite ose të nënkuptuar) mënyrën në të cilën mund të kontrollohet nëse rezultati i të mësuarit është arritur.

Ato përfaqësojnë një komponent qendror të programit. Planifikimin e orës nuk e udhëheqin përmbajtjet mësimore, por nga standardet e vlerësimit – planifikimi bëhet për të mundësuar arritjen e standardeve të vlerësimit, jo për të zotëruar përmbajtjen. Kjo do të thotë që të gjitha aktivitetet që kryhen gjatë orëve mësimore duhet të çojnë në arritjen e standardeve të vlerësimit.

- **Nocionet**

Në shumicën e rasteve, përveç emrit të përmbajtjes në kllapa, renditen terma që i referohen informatës kryesor rreth të cilës zhvillohet përmbajtja dhe kuptimin e të cilit duhet të mësojnë nxënësit. Ato trajtohen brenda kornizës së përmbajtjes dhe lidhen drejtpërdrejt me standardet e vlerësimit. Pritet që gjatë përpunimit dhe studimit të përmbajtjeve të specifikuara, të mos largohet nga domeni i termave të specifikuara.

- **Aktivitetet**

Ato tregojnë se çfarë duhet të bëjnë nxënësit gjatë orës së mësimi (janë të fokusuar te nxënësit). Ato shërbejnë për arritjen e standardeve të vlerësimit. Ato janë baza për zhvillimin e skenarëve të mësimi si pjesë e planifikimit të mësimi.

Ato bazohen në të nxënit sipas përvojës – u lejojnë nxënësve të fitojnë përvojë në klasë në lidhje me atë që mësohet ose të lidhin atë që mësohet me përvojën e mëparshme të fituar jashtë klasës. Ata domosdoshmërisht kontribuojnë në lidhjen dhe hartimin e informacionit në vend që të mësojnë përmendësh informacionin e gatshtëm.

Ato përfaqësojnë shembuj - ato mund të përdoren siç ofrohet, por edhe të modifikohen. Nëse shembujt e dhënë nuk mbulojnë të gjitha standardet e vlerësimit, duhet të krijohen të reja, duke përdorur të njëjtin parim.

PLANIFIKIMI I MËSIMIT

- Planifikimi bëhet në bazë të programit mësimor – çdo element i programeve mësimore përdoret për një lloj të caktuar planifikimi: planifikimi i zbatimit të programit mësimor dhe planifikimi i zbatimit të orës së mësimi.
- Gjatë planifikimit përdoren versionet elektronike të programeve mësimore dhe modeleve të unifikuara të planifikimit të publikuara në ueb faqen e Byrosë – mësuesit thjesht bëjnë një riorganizim sipas nevojave të nxënësve dhe kushteve në shkollë.
- Në vend që mësuesit të përgatisin individualisht planifikimin vjetor global dhe planifikimin tematik veç e veç, aktivi profesional përgatit planifikimin për zbatimin e programit mësimor përpara fillimit të vitit shkollor.
- Në vend të planifikimit ditor, mësuesit (individualisht ose në grup) planifikojnë çdo mësim veçmas duke përgatitur skenarë dhe materiale të përshtatshme mësimore.
- Gjatë planifikimit të mësimave, mësuesit mund të përdorin plane tashmë të përgatitura nga mësues të tjerë, ndërsa duhet vetëm të tregojnë se nga kush dhe nga e shkarkojnë atë.
- Planifikimi javor bëhet vetëm nga klasa e parë deri në të 5-tën. Ai përmban vetëm orarin e orëve të mësimi gjatë një jave të caktuar (e cila mund të ndryshojë nga një javë në tjetrën) ku renditen lëndët dhe standardet e vlerësimit që planifikohen të zbatohen. Planifikimi javor ndahet me prindërit.
- Me mënyrën e re të planifikimit është rritur autonomia e mësuesve në përcaktimin e fondit të orëve për një standard të caktuar vlerësimi dhe përmbajtje mësimore sipas nevojave të nxënësve të klasës. Mësuesit klasor nga klasa e parë deri në të tretën kanë liri të plotë për të planifikuar mësimin gjatë ditës në atë mënyrë që të realizojnë standardet e parashikuara të vlerësimit duke integruar përmbajtjet mësimore të lëndëve të ndryshme.

QËNDRIMI I DETYRUESHËM I NXËNËSVE NË SHKOLLË

- Të gjithë nxënësit nga klasa e parë deri në klasën e 5-të qëndrojnë në shkollë 5 orë në ditë (përfshirë bënë ata që, për shkak të zgjatjes së qëndrimit, mund të qëndrojnë në shkollë për më shumë orë). Nxënësit e klasës së 6-të qëndrojnë në shkollë 6 orë në ditë.
- Gjatë qëndrimit të detyrueshëm, nxënësit kalojnë pjesën më të madhe të kohës në orët e rregullta në lëndët e detyrueshme dhe zgjedhore (ato nga klasa e parë deri në të 5-tën mesatarisht 3-3,5 orë në ditë, dhe ata nga klasa e 6-të, mesatarisht 4-4,5 orë në ditë.), dhe pjesa tjetër e kohës është e destinuar për aktivitete të pastrukturuara (si pushimet ndërmjet orëve), dhe një pjesë për aktivitete që strukturoren dhe organizohen nga mësuesit ose shkolla në formën e një ore mësimore, aktiviteteve shtesë ose plotësuese që lidhen me aktivitete mësimore ose jashtëmësimore që plotësojnë nevojat dhe interesat e nxënësve (si p.sh.: kori, orkestra, klubi sportiv, përgatitja e një shfaqjeje teatrale, aksione mjedisore dhe humanitare).
- Brenda kohës që nxënësit kalojnë në shkollë, çdo mësues është i detyruar të zbatojë mësimin plotësues për të gjithë nxënësit që nuk arrijnë të arrijnë rezultate të kënaqshme gjatë mëimit të rregullt. Për nevoja të tilla mësuesit përgatisin një orar, duke respektuar kohën që i përshtatet nxënësve për të cilët është menduar dhe e nxjerrin në pah publikisht. Një pjesë e madhe e mëimit plotësues realizohet nëpërmjet lëndëve zgjedhore që shërbejnë për thellimin dhe zgjerimin e njohurive nga lëndët e detyruara. Për nxënësit që përgatiten për konkurse, mësuesi zhvillon orë shtesë mentorimi, orari i të cilave gjithashtu është dakorduar me nxënësit dhe theksohet publikisht.
- Shkolla duhet të organizojë kohën dhe hapësirën për të siguruar zbatimin pa probleme jo vetëm të mësimdhënies por edhe të aktiviteteve të tjera në shkollë gjatë qëndrimit të detyruar të nxënësve.

QËNDRIMI I VAZHUESHËM I MËSIMDHËNËSVE NË SHKOLLË

- Qëndrimi i detyrueshëm i mësuesve që japin mësim nga klasa e parë deri në të 6-tën është 6 orë në ditë, pavarësisht nëse janë mësues klasor apo lëndor.
- Pjesën më të madhe të kohës gjatë qëndrimit të detyrueshëm mësimdhënësit e kalojnë në mësimdhënie të rregullt të lëndëve të detyrueshme dhe zgjedhore, ndërsa pjesën tjetër e kushtojnë për realizimin e aktiviteteve jashtë mësimore, mësimdhënies plotësuese/shtuese, kërkimore dhe/ose projekteve ndërdisiplinore të nxënësit, për punën social-humanitare të nxënësve, si dhe për bashkëpunimin me kolegët në kuadër të aktiveve profesionale dhe për veprimtari të tjera profesionale brenda shkollës.

ORGANIZIMI DHE REALIZIMI I MËSIMIT NË LËNDËT E INTEGRUARA NË KLASËN E VI

- Përmbajtjet nga shkencat natyrore (biologjia, kimia, fizika dhe një pjesë e gjeografisë), nga historia dhe shkenca të tjera shoqërore dhe humaniste, si dhe nga arsimit teknik dhe informatika mësohet të integruara në një lëndë të përbashkët (shkencat e natyrës, historia, shoqëria dhe arsimit teknik dhe Informatika) që u mundëson nxënësve:
  - për të marrë një ide të plotë të lidhjes midis koncepteve që janë objekt studimi (në vend që t'i shohin ato si të ndara dhe të pavarura);
  - në një periudhë të caktuar kohore të fokusohet në përmbajtjet e një moduli/një disipline (p.sh. *moduli i historisë, moduli i gjeografisë, moduli i biologjisë, etj.*) në vend që të studiohet dhe përgatitet njëkohësisht për disa *disiplina*.

- Mësimdhënia në lëndën e shkencave natyrore organizohet dhe zbatohet në të njëjtën mënyrë si në vitet e mëparshme, sipas programit të ri mësimor. Duke qenë se në programin e ri për këtë lëndë janë shtuar temat e gjeografisë, lëndën e integruar mund ta japin edhe mësuesit që tradicionalisht japin lëndën e gjeografisë (si dhe në periudhën nga zbatimi i lëndës së shkencave natyrore në shkollën fillore tetëvjeçare te reformat sipas programeve të Kembrixhit kur temat e gjeografisë përjashtoheshin nga kjo lëndë).
- Të gjithë mësuesit që kanë marrë pjesë dhe do të marrin pjesë në realizimin e mësimin të lëndëve: *histori, gjeografi, arsim qytetar, arsim teknik dhe informatikë* konsiderohen mësues potencial për zbatimin e lëndëve të reja mësimore histori dhe shoqëri si dhe arsim teknik dhe Informatikë në klasa e 6-të. Shkolla duhet të bëjë një orar të angazhimit të këtyre mësuesve që do të sigurojë që ata të kryejnë minimalisht 15 orë mësimore në javë pavarësisht nga klasa në të cilën japin mësim. Duke marrë parasysh mënyrën e re të organizimit dhe realizimit të lëndëve të integruara, në një periudhë kohore mësuesit mund të kenë më shumë se 20 orë mësimore dhe në një periudhë tjetër më pak se 20 orë mësimore në javë. Megjithatë, këta mësues do të kenë një fond të mjaftueshëm të orëve mesatarisht vjetore (përfshirë detyrat e tjera të caktuara nga drejtori i shkollës) dhe do të marrin një pagë të plotë mujore gjatë gjithë vitit shkollor, pavarësisht nga mënyra e organizimit dhe zbatimit të mësimin në periudha të veçanta gjatë vitit shkollor.
- Sipas planit mësimor të *historisë dhe shoqërisë* për klasën e VI, mësimi i kësaj lënde në vitin shkollor 2023/24 do të zhvillohet me 3 orë në javë, përkatësisht 108 orë në vit, prej të cilave 62 orë i takojnë Modullit të historisë, 10 orë në modulin e arsimit qytetar dhe 36 orë në modulin e gjeografisë. Metoda e mësimdhënies gjatë vitit shkollor është ilustruar në tabelën e mëposhtme:

Moduli	Numri i orëve	Gjatësia e realizimit	Periudha e realizimit
Histori	62	20 javë+2 orë	nga fillimi i vitit shkollor në mesin e shkurtit 2024
Gjeografi	36	12 javë	nga mesi i shkurtit 2024 deri në mesin e majit 2024
Arsim qytetar	10	3 javë+1orë	Nga mesi i majit 2024 deri në fund të vitit shkollor

- I njëjti parim zbatohet edhe në organizimin e mësimdhënies në lëndën e *arsimit teknik dhe informatikës*, ku numri i mësimimeve në program për çdo modul ndiqet veçmas. Gjatë zbatimit të kësaj lënde, shkolla përcakton orarin e moduleve sipas kuadrit mësimor që disponon.
- Vlerësimi i lëndës së *shkencave natyrore* kryhet në të njëjtën mënyrë si në vitet e mëparshme, pra mësuesi që zbaton programin e kryen vlerësimin.
- Duke qenë se mësimi i *lëndës histori dhe shoqëri* zhvillohet nga dy ose tre mësues, secili mësues bën një vlerësim të veçantë për modulin që zhvillon. Në përfundim të vitit shkollor, në certifikatë shënohen nota përmbledhëse të veçanta nga *historia, gjeografia dhe arsimit qytetar*.
- I njëjti parim zbatohet edhe gjatë vlerësimit të arritjeve të nxënësve në lëndën e arsimit teknik dhe informatikë. Kështu, në dëftesë vendosen dy nota - një për arsim teknik dhe një për Informatikë.
- Tabela e mëposhtme tregon fondin mesatar javor të mësimin sipas orëve, nga i cili mund të llogaritet fondi mësimor i mësuesit, i cili në vitin shkollor 2023/24, përveç lëndëve të integruara në klasën e 6-të, do të zbatojë edhe lëndët e veçanta në Klasën e 7, 8 dhe 9. Gjatë përgatitjes së orarit të angazhimit të mësuesve, çdo shkollë duhet të ketë kujdes që të mos e lidh çdo mësues me mësimdhënien në një klasë, por të bëjë një organizim optimal që të sigurojë që asnjë mësues të mos ketë më pak se 15 orë fond mesatar javor.

Viti shkollor 2023/24

Numri mesatar javor i orëve sipas klasave (për një paralele nga çdo klasë)

Lënda mësimore (mësimdhënës lëndor)	Numri javor i orëve sipas klasave					Gjithsej
	E pestë	E gjashtë	E shtatë	E tetë	E nëntë	
Histori dhe shoqëri						
Histori		1,75	2	2	2	7,75*
Arsim qytetar		0,25		1	1	2,25
Gjeografi		1	2	2	2	7
Shkencat natyrore						
Gjeografi						(+2+3)**
Biologji			2	2	2	6 (+2+3)
Kimi	2	3		2	2	4 (+2+3)
Fizik				2	2	4 (+2+3)

* Në shkollat ku një mësues i historisë realizon gjithashtu lëndën arsimin qytetar, fondi javor mujor i orëve mund të arrijë deri në 10.

** Në kllapa janë dhënë orët e shkencave natyrore në klasën e 5-të dhe të 6-të që mund t'i shtohen fondit të orëve të mësimdhënësve të gjeografisë, biologjisë, kimisë ose fizikës.

ORGANIZIMI DHE REALIZIMI I LËNDËVE/AKTIVITETEVE TË LIRA ZGJEDHORE

- Në periudhën e parë arsimore (klasat 1-3), lëndët e lira zgjedhore realizohen në formën e **veprimtarive të lira** të drejtuara nga mësuesi klasor me nxënës të klasës "e tij".
- Aktivitetet e lira realizohen në kohën e parashikuar për lëndën e lirë zgjedhore (2 orë mësimore në javë). Mësuesi ofron disa lloje aktivitete në grup si plotësim të asaj që është mësuar tashmë gjatë javës dhe secili nxënës inkurajohet të zgjedhë vetë se në cilën nga aktivitetet e ofruara dëshiron të marrë pjesë. Kështu, për shembull, një grup nxënësish mund të vizatojë mbi një temë që ata zgjedhin, një grup tjetër mund të dramatizojë një tekst, një i tretë mund të kërcëjë nën një pjesë të caktuar muzikore, etj. Përndryshe, e gjithë klasa mund të zgjedhë një aktivitet të përbashkët i cili është në funksion të:
  - mbështetja e zhvillimit personal dhe social të nxënësve (për shembull, një nga seminarët e shumta të ofruara nga edukimi për aftësitë e jetës),
  - zgjerimi/thellimi i njohurive përmes aktiviteteve të projektit nga një lëndë ose nga një temë që lidh disa lëndë, si p.sh. bërja e një herbariumi me bimë dhe shënimi i emrave të tyre (shkencat natyrore dhe gjuha amtare), ose paraqitja grafike e të dhënave për hapësirat në shkollë, tavolina, karrige etj. (matematika dhe shoqëria) si dhe
  - zhvillimi i aftësive bazë të TIK-ut, si përdorimi i programeve të vizatimit në kompjuter, përdorimi i tastierës për të shkruar, etj.
- Mësuesi/ja monitoron pjesëmarrjen e çdo nxënësi në aktivitetet e lira (klasat 1-3) dhe kryen një vlerësim përshkrues që pasqyron rregullsinë, angazhimin, kontributin dhe përparimin në përvetësimin e njohurive dhe aftësive të duhura. Nota shënohet në certifikatë.
- Nxënësve nga periudha e dytë e arsimit fillor (klasat 4-6) u ofrohet të zgjedhin nga katër kategoritë e lëndëve zgjedhore të lira:
  - (1) lëndët zgjedhore për të zgjeruar/thelluar njohuritë nga lëndët e detyrueshme zgjedhore (shembull: analizimi dhe shkrimi i poezisë, rezonimi matematiko-logjik, mbrojtja e mjedisit, etika e religjioneve, kultura klasike, gratë gjatë historisë, programimi, piktura/vizatimi/skulptura, këndimi solo, vallet popullore),

(2) lëndët zgjedhore për të mbështetur interesat e nxënësve që nuk janë pjesë e programit mësimor (shembull: fotografi, kopshtari/hortikulturë, punëtori teatror, gatim, gdhendje, origami, modelim),
(3) lëndët zgjedhore për të mbështetur zhvillimin personal dhe social të nxënësve (shembull: edukimi për aftësitë e jetës, edukimi për barazinë gjinore, punëtoritë multikulturore, edukimi financiar),
(4) Lëndë sportive-rekreative opsionale (shembull: futboll, basketboll, hendboll, volejboll, pingpong, joga, pilates, vallëzimi modern).

- Nxënësit zgjedhin dy lëndë zgjedhore të lira gjatë një viti shkollor – një për gjysmëvjetorin e parë dhe një për gjysmëvjetorin e dytë. Lëndët që nxënësi zgjedh për vitin shkollor aktual duhet t'i përkasin kategorive të ndryshme.
- Realizimi i lëndëve zgjedhore të lira në periudhën e dytë (klasat 4-6) realizohet nga mësuesit klasor dhe/ose lëndor. Njëkohësisht, fondi i orëve nga zbatimi i lëndës zgjedhore të lirë llogaritet në fondin e përgjithshëm javor/vjetor të orëve të mësuesit që e zbaton atë.
- Çdo shkollë në ofrimin e lëndëve zgjedhore të lira udhëhiqet para së gjithash nga interesi i nxënësve, si dhe nga kapacitetet e kuadrit/mësimdhënësve profesional që ka, pa shkaktuar implikime fiskale shtesë në buxhet.
- Mënyra e përzgjedhjes, organizimit, planifikimit dhe zbatimit të lëndëve zgjedhore të lira është përshkruar në mënyrë të detajuar në Udhëzuesin për lëndët zgjedhore të lira në arsimin fillor të publikuara në faqen e internetit të Byrosë.
- Notat nga lëndët zgjedhore të lira bazohen në rregullsinë, angazhimin, kontributin dhe përparimin e nxënësit në përvetësimin e njohurive dhe aftësive të duhura. Notat për të dyja lëndët veç e veç (pavarësisht se në cilin gjysmëvjetor janë mësuar) shënohen në ditar dhe në dëftesë.

MËSIMI NË TANDEM

- Kur mësimi realizohet nga dy mësues (për lëndën e arsimit fizik dhe shëndetësor nga klasa e parë deri në të 5-të), planifikimi dhe zbatimi bëhet nga të dy mësuesit së bashku.
- Në mësimin e *arsimit fizik dhe shëndetësor*, roli i mësuesit klasor është të organizojë nxënësit, t'u ofrojë atyre mbështetje gjatë ushtrimeve, të kujdeset për sigurinë dhe disiplinën e tyre gjatë orëve të mësimit dhe të monitorojë pjesëmarrjen dhe përparimin e çdo nxënësi. Roli i mësuesit të lëndës është të bëjë një përzgjedhje ushtrimesh dhe rekuizitash të përshtatshme, të demonstrojë ushtrimet, të sigurojë sigurinë dhe disiplinën e nxënësve gjatë mësimit dhe të monitorojë pjesëmarrjen dhe përparimin e secilit nxënësi. Të dy mësuesit janë të pranishëm rregullisht dhe në vazhdimësi në orët e mësimit dhe përveç që e zhvillojnë mësimin së bashku, bëjnë edhe vlerësimin e nxënësve së bashku.

LIBRAT DHE MATERIALET SHKOLLORE PËR MËSIM

- Mësimi në të gjitha lëndët nuk bazohet në tekst, por në programin mësimor – mësimdhënësi klasor nuk zbaton një mësim nga teksti shkollor, por veprimtari që çojnë në arritjen e standardeve të vlerësimit nga programi. Tekstet shkollore mund të përdoren në orë vetëm nëse përmbajnë ushtrime ose aktivitete të tjera që janë planifikuar për punën në orë, siç është rasti me tekstet shkollore nga klasa 1 deri në 3-të.
- Materialet mësimore të përgatitura nga Byroja e Zhvillimit të Arsimit mund të përdoren si zëvendësim për tekstet shkollore. Në kushtet kur tekstet shkollore nuk sigurohen në kohë (tërheqja nga përdorimi për shkak të cilësisë së dobët, procedura e miratimit të tyre nuk ka përfunduar, ose

nuk ka autorë të interesuar), për të lehtësuar mësimin e nxënësve, Byroja e Zhvillimit të Arsimit prodhon materiale mësimore.

- Për ato lëndë për të cilat nuk ofrohen tekste, Byroja përgatit manuale për të mbështetur mësuesit në mësimdhënie.
- Tekstet shkollore janë vetëm një nga mjetet mësimore që i ndihmojnë nxënësit të marrin informacion për përmbajtjen që mësojnë. Një pjesë e standardeve të vlerësimit nuk mund të mbulohen plotësisht nga informacionet që përmbajnë tekstet, prandaj është e nevojshme që gjatë orëve të mësimin të përdoren materiale mësimore të krijuara nga mësuesit për nevojat e veprimtarive që janë pjesë e programit mësimor.
- Mësuesit kanë lirinë në klasat e tyre të përdorin materialet mësimore që kanë zgjedhur dhe përshtatur vetë (pavarësisht nga ato që ofrohen zyrtarisht) ose që i kanë krijuar në mënyrë të pavarur për nevojat e zbatimit efektiv të mësimdhënies me nxënësit e tyre. Materialet mund të përgatiten: në formë tekstuale (përdoren si burime, burime njohurish, ose si material për përcaktimin dhe vetëkontrollimin e nivelit të njohurive të fituara), në formë vizuale, audio dhe audiovizive (p.sh. programe edukative dhe dokumentare në televizion. ose internet, muzikë të regjistruar, regjistrime audio me tinguj të ndryshëm etj.), ose në formë digjitale (të ngjashme me tekstet shkollore digjitale).
- Mësuesit inkurajohen të ndajnë materialet mësimore me kolegët e tyre, në kuadër të aktiveve profesionale dhe në nivel bashkie, përkatësisht shteti

DETYRA SHTEPIE

- Detyrat e shtëpisë shërbejnë si mbështetje për arritjen e rezultateve specifike të nxënimit të përcaktuara në program. Rekomandohet që ato të mbulojnë të gjitha lëndët (për ato pjesë për të cilat mësuesi konsideron se ka nevojë ose është me interes për nxënësit) dhe të jenë të ndryshme çdo ditë.
- Detyrat e shtëpisë për nxënësit nga klasa e parë deri në të tretën realizohen në formën e veprimtarive të krijuara për të zhvilluar interesin dhe dëshirën për lexim, prezantimin e asaj që kuptohet duke përdorur mjete të ndryshme, leximin me mirëkuptim, shprehjen e ndjenjave, zgjidhjen e problemeve matematikore dhe detyrat e thjeshta problemore, duke iu përgjigjur pyetjeve me përgjigje të sakta dhe duke dhënë shpjegime etj.
- Nxënësit nga klasa e parë deri në të tretën i kryejnë detyrat e shtëpisë në shkollë, gjatë qëndrimit të detyrueshëm.
- Detyrat e shtëpisë që u caktohen nxënësve nga klasa e 4-të deri në të 6-tën duhet ta vendosin nxënësin në situata problemore që çojnë në thellimin e të nxënimit (kërkojnë të menduarit dhe qëndrimin e mbështetur me dëshmi), të mundësojnë integrimin e njohurive nga disa lëndë dhe zbatimin e tyre në zgjidhjen e problemeve nga situatat e përditshme; të ndërtohet mbi interesat e nxënësve në sfera të caktuara të jetës së përditshme, të inkurajohet leximi me kuptimin e teksteve nga librat, artikujt gazetaresk, informacionet nga blogjet dhe faqet e verifikuara, si dhe materiale të tjera nga mjedisi etj.
- Rekomandohet që pjesa më e madhe e detyrave të shtëpisë për nxënësit nga klasa e 4-të deri në të 6-tën të bëhen në shkollë dhe puna e tyre në shtëpi të mos kalojë 40 minuta. Në të njëjtën kohë, duhet të shmanget përfshirja e familjes në përgatitjen e tyre.
- Detyrat e shtëpisë për nxënësit nga klasa e 4-të deri në të 6-të mund të planifikohen dhe caktohen në cilëndo nga platformat digjitale.

- Mësuesi që ka caktuar detyrat e shtëpisë është përgjegjës për monitorimin e rregullt të cilësisë së detyrave të shtëpisë të kryera nga secili nxënës dhe për të dhënë komente individuale që tregojnë se sa kontribuon përfundimi i detyrave të shtëpisë në të mësuarit dhe arritjet.

EVIDENCA DHE DOKUMENTACIONI PEDAGOGJIK

- Me reformat në arsimin fillor reduktohet dhe lehtësohet gradualisht udhëheqja e evidencës dhe dokumentacionit pedagogjik nga mësuesit.
- Mësuesit mbajnë vetëm një ditar elektronik.
- Në seksionin e shënimeve të mësimit, çdo mësues regjistron vetëm përmbajtjen dhe standardet e vlerësimit të zhvilluara në mësime.
- Nga viti shkollor 2023/24, në ditarin elektronik bëhen disa ndryshime dhe plotësime, përkatësisht:
  - Në pjesën e evidentimit të orëve të orarit mësimor ku mësimi zhvillohet nga dy mësues (për qëndrim të vazhdueshëm të nxënësve të së njëjtës paralele, gjithëditor, për orën e arsimit fizik dhe edukimit etj.) ka një mundësi për të vendosur emrin dhe mbiemrin e dy mësuesve që zbatojnë lëndën specifike.
  - Në pjesën e aktiviteteve të lira të nxënësve (aktivitete jashtëmësimore e të tjera) bëhet ndarja në nëntitujt e mëposhtëm:
    - Ora e bashkësisë së klasës
    - Mësimi plotësues
    - Mësim shtesë
    - Aktivitete jashtëmësimore dhe aktivitete të tjera
- Me rastin e plotësimit të veprimtarive nga nëntitujt shënohet emri dhe mbiemri i mësuesit/mësimdhënësve që kryejnë këto veprimtari.
- Realizimi i aktiviteteve jashtëmësimore, mësimi plotësues dhe shtues zhvillohen vetëm në ditarin elektronik dhe hiqet mbajtja e formularëve të paraparë në Rregulloren për formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së dokumentacionit dhe evidencës pedagogjike në shkollën fillore.
- Është planifikuar të krijohet një mënyrë e re dhe një qëllim i ri për Dëftesën shtesë dhe udhëzimet për menaxhimin dhe plotësimin e saj. Dëftesa shtesë duhet të tregojë se çfarë interesash shfaq nxënësi dhe cilat janë arritjet e tij/saj gjatë vitit shkollor në lëndët zgjedhore, në aktivitetet jashtëmësimore, në cilin nga modulet individuale të lëndëve programore të integruara, çfarë dhe sa pjesëmarrje në projekt. aktivitete, aksione social-humanitare, konkurse në lëndë të veçanta mësimore etj.
- Dëftesa shtesë bëhet pjesë e rëndësishme e dokumentacionit pedagogjik duke pasur parasysh faktin se vlerësimi i saj është përfshirë si një nga kriteret për regjistrim në arsimin e mesëm të parashikuar me Ligjin e ri për Arsimin e mesëm i cili është në proces miratimi.